

ДО

Г-жа Анна Александрова,
Председател на Комисията по конституционни и правни въпроси
в 50-ото Народно събрание, 50_kkrv@parliament.bg

Г-н Байрам Байрам,
Председател на Комисията по бюджет и финанси
в 50-ото Народно събрание, 50_kbf@parliament.bg

Г-н Ангел Янчев,
Председател на Комисията по култура и медии
в 50-ото Народно събрание, 50_kkm@parliament.bg

Г-н Станислав Балабанов,
Председател на Комисията за прякото участие на гражданите,
жалбите и взаимодействието с гражданското общество
в 50-ото Народно събрание, 50_krugjvgo@parliament.bg

ОТНОСНО:

Законопроект за регистрация на чуждестранните агенти – сигнатура 50-454-01-85

СТАНОВИЩЕ

УВАЖАЕМИ НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,

Форум Гражданско Участие¹, като мрежа от над 100 български граждански организации, работещи в различни сфери на обществения живот, е ангажиран със спазването на демократичните принципи, защитата на правата на гражданите, в това число и свободата на сдружаване, гарантирана в Конституцията на Република България (чл. 19, ал. 4) и Хартата на основните права на Европейския съюз (чл. 12).

Законопроектът за регистрация на чуждестранните агенти представлява грубо нарушение на основните принципи на демокрацията и правата на човека. Със своята същност и предложените механизми за контрол, той подкопава свободите на изразяване, сдружаване и право на информация, като поставя под риск самата демократична система в страната.

¹ Форум Гражданско Участие е мрежа от над 100 български граждански организации, работещи в различни сфери на обществения живот, но обединени от разбирането, че активното гражданско участие е в основата на ефективните демократични процеси. Вярваме, че е необходимо систематично да се работи за подобряване на демократичната среда и за повишаване на гражданската активност чрез включване на гражданите и техните организации във формулирането на политики и във вземането на важните решения от страна на политиките и институциите.

Внесеният законопроект налага дискриминационен режим на физически и юридически лица, които получават финансиране от чужбина, и ги етикетира като "чуждестранни агенти". Според текста на законопроекта всяко лице или организация, които получат финансова или материална помощ над 1000 лв. от чуждестранни източници, се третира като агенти на външни интереси, което създава опасен прецедент за стигматизация и контрол над независими граждански организации.

Конституцията на Република България гарантира правата на свобода на изразяване, сдружаване и защита на личния живот. Законопроектът въвежда механизъм, който принуждава граждански организации да се регистрират като "чуждестранни агенти" и в следствие предвижда широка гама от ограничения (заложи в чл. 11 от Законопроекта), което създава условия за непропорционален и репресивен държавен контрол. Това е в пряк конфликт с основния закон на страната, който защитава правата на свободно формиране и разпространение на мнения.

Законопроектът нарушава редица международни договори и конвенции, по които България е страна, включително Европейската конвенция за правата на човека. Той също така е в нарушение на свободата на движение на капитали и правото на защита на личните данни, заложи в Хартата на основните права на ЕС.

Терминът "чуждестранен агент", заложен в законопроекта, носи негативна конотация и насърчава недоверие към организациите, които използват и чуждестранно финансиране за реализацията на обществени каузи и инициативи. Такива организации играят ключова роля в защитата на уязвими групи, в подпомагането на демократичния процес и в предоставянето на социални услуги. Законопроектът поставя под въпрос тяхната дейност и подкопава доверието в тях, което води към дестабилизиране на гражданското общество.

Законопроектът налага тежки ограничения върху участието на "чуждестранните агенти" в политическия процес, като им "забранява да участват в политически дейности, лобиране или предизборна агитация под каквато и да е форма, както и дейности, които могат да окажат влияние върху вътрешната или външната политика на страната". Така формулирана разпоредбата забранява участието на граждански организации, заклеймени като "чуждестранни агенти" в обществени обсъждания и консултативни съвети - две ключови форми на гражданско участие. Тези ограничения не само нарушават политическите права на гражданите, но и създават опасност от ограничаване на плурализма и свободата на мнения в обществения дебат. Освен това, ограничението същите лица да заемат публични длъжности в държавната и местната администрация лишава страната от ценен ресурс и експертиза, който допринася за развитието на множество сфери на обществения живот - образование, здравеопазване, правосъдие и др.

Законът ще възпрепятства дейността на:

- **Местни организации**, които са лицензирани доставчици на социални услуги (дневни центрове за деца и възрастни хора с увреждания, центрове за настаняване от семеен тип, кризисни центрове и др.). Дори в случаи, при които такива **организации** **получат дарение от чуждестранно лице за реализация на съответната социална дейност техника или материали, те могат да бъдат обявени за “чуждестранни агенти”**.

- **Народните читалища** да представят пред публика в други държави българската култура и традиции. Дори едно участие на международна сцена на българските самодейци ще превърне Народното читалище в “чуждестранен агент”, тъй като домакините обичайно осигуряват нощувка и изхранване на участниците. Вследствие това най-българската организации, **тези пазители на традиционните ценности ще се превърнат в “чуждестранни агенти”** с всички произтичащи от това негативи.

- **Университети и научни организации**. Голяма част от университетите, в това число и държавните такива, получават приходи под формата на помощи и дарения от други държави, както и такива от международни организации. По този начин, те се превръщат в “чуждестранни агенти” и по смисъла на Законопроекта ще им бъде **забранено “да извършват дейност в държавни и частни университети, получили акредитация от Националната агенция за оценяване и акредитация и създадени при условия и по ред, определени от Закона за висшето образование”**. **Преподаватели и студенти също са застрашени да попаднат под ударите на закона в случаи на специализации и стажове**, по съвместни програми с чуждестранни университети.

- **Частни детски градини и училища**. Аналогично на университетите, голяма част от частните детски градини и училища получават финансиране, което би ги превърнало в “чуждестранни агенти” и по този начин би им било **забранено “да извършват дейност в държавни и частни детски градини, училища** и центрове за подкрепа за личностно развитие, регистрирани по Закона за предучилищното и училищното образование.”

Законопроектът предвижда създаване на публичен регистър на чуждестранните агенти, който ще бъде поддържан от Министерството на правосъдието. Всеки, който не изпълни задълженията за регистрация, ще бъде подложен на строги санкции, включително финансови глоби и задължителен одит. Това представлява сериозна административна тежест, която ще ограничи дейността на гражданските организации и създава предпоставки за репресии срещу тях.

Законопроектът е част от поредица инициативи, насочени към ограничаване на гражданските права и свободите в България през последните години. Подобни опити са правени в миналото, като са насочени към гражданското общество, чрез налагане на непропорционални административни тежести и репресивни мерки. Основната цел на тези инициативи е ограничаване на критичните гласове и установяване на по-строг контрол върху обществената дебат.

В заключение, Законопроектът за регистрация на чуждестранните агенти е **директна атака срещу гражданската инициатива и демокрацията в страната**. Той е не само заплаха за демокрацията в България, но и нарушение на основни права и свободи, гарантирани както от Конституцията на Република България, така и от европейското и международното право. Ако бъде приет, той ще постави под сериозен риск свободното функциониране на гражданското общество и ще създаде опасни предпоставки за държавна репресия и контрол.

Настояваме за отхвърлянето на Законопроекта за регистрация на чуждестранните агенти и вярваме, че то би било в интерес на всеки гражданин и ще гарантира продължаването на активното и свободно участие на гражданското общество в обществено-политическите процеси и демократичното развитие на България.

гр. София
16.09.2024 г.

С уважение,
Георги Петров
Директор на
Форум Гражданско Участие